

Plesna delavnica na Palčavem skednju z udeleženci od vsepovsod.

Foto: Sonja Smole Možina, avgust 2015.

V Gašparcih pri urejanju gradiva.

Foto: Sonja Smole Možina, avgust 2015.

MEDNARODNA POLETNA DELAVNICA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA IN ETNOLOŠKE ZBIRKE PALČAVA ŠIŠA, PLEŠČE

Stavbna dediščina ter evidentiranje in urejanje fotografske zbirke v Gašparcih

Že tretje leto zapored Slovensko etnološko društvo v sklopu projektov delovne skupine za ljubitelje etnologije sodeluje tudi pri organizaciji mednarodne etnološke delavnice v obmejnem prostoru doline Čabranke in zgornje Kolpe. V vasi Plešče na Hrvaškem, kjer domuje Etnološka zbirka Palčava šiša, delavnice potekajo že od leta 2007, vsako leto pa se raziskuje drugo temo v navezavi na etnološko in drugačno dediščino kulturno povezanega prostora na obeh straneh meje. Tako smo tudi etnologi ljubitelji ter študentje etnologije in kulturne antropologije skupaj z domačini in pristojnimi muzeji do sedaj na tem območju uredili že tri za javnost dostopne zbirke. Letos sta se nam pri delu pridružila Muzej Kočevje in Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, sodelovali pa sta še Društvo Osilniška dolina in Slovensko kulturno društvo Gorski Kotar iz Prezida. Na letošnji raziskovalni delavnici smo ob arhitekturnih raziskovanjih nekaterih zanimivih objektov stavbne dediščine v Padovem in Zagoliku pomagali urediti zapuščino dveh fotografov, po enega na vsaki strani meje.

Delavnica je potekala od sobote, 15. avgusta, do sobote, 22. avgusta 2015, in je bila povezana z 12 drugimi večernimi dogodki in predavanji bodisi v Pleščih na Hrvaškem bodisi v vaseh Padovo in Ribjek na slovenski strani doline. V programu predavanj in delavnic so bile vključene različne teme: od predstavitev muzejev do uvodov v raziskovanje stavbne dediščine, hišnih in ledinskih imen, zgodovine območja, zgodovine fotografije in etnološke analize fotografij, etnografskega filma; eden od večerov je bil posvečen delavnici

tradicionalnih plesov v dolini, drugi pekovski delavnici. Posebno presenečenje nam je letos pripravil Rasim Karalić iz Delnic, letošnji nagrajenec festivala etnografskega filma v Rovinju, ki je na velikem platnu prikazal svoj film *Zaboravljena sela*, posnet v vaseh na hrvaški strani – prav tistih, ki smo jih obiskali. Petek smo zaključili v salonu Palčave šiša z literarnim večerom slovenske in hrvaške poezije, ki sta jo predstavila Vanda Šega iz Cerknice in Zlatko Pocho-bratsky iz Čabra. Večer je odlično – po etnološko – vodila kolegica Mojca Račić.

Na delavnici smo tokrat etnologi, študentka in ljubitelji iz Ljubljane, Zagreba in Weimarja pomagali naslednikom poklicnih fotografov Ivana Šafarja iz Gašparcev, ki je tu deloval od 20. do 50. let 20. stoletja, in njegove hčerke Francike, poročene Rugole, ki je njegov poklic vse do sredine 80. let nadaljevala v Osilnici na slovenski strani meje. V Šafarjevi hiši je ostalo veliko fotografskega gradiva in opreme, ki smo ju med delavnico pregledali; večino fotografij smo digitalizirali, opremo pa očistili in zaščitili. Pri urejanju gradiva je imela pomembno vlogo Ivanova vnukinja, Marica Poštenik iz Zagreba, ki je poleg svoje tete hranila večino gradiva in poskrbela za to, da je bilo že pred našim prihodom ustrezno urejeno. Z njo sva se prvič srečala že pred letom dni in od takrat večkrat pregledovala fotografije, posredoval pa sem ji tudi etnološko literaturo naših kolegic o fotografih v Sloveniji. To je natančno pregledala in upoštevala tamkajšnjo sistematiko. O njihovi hiši in družini sem že konec lanskega leta pisal tudi v knjigi o stavbni dediščini, kjer so bili objavljeni

* Marko Smole, mag. elektr., Stanežiče 34b, 1210 Ljubljana Šentvid; smole.marko@gmail.com.

Priprava panojev za razstavo na Palčavem skednju v Plešcih.
Foto: Sonja Smole Možina, avgust 2015.

Moderatorica Mojca Račič s pisateljem in pesnikom Zlatkom Pochobraskyjem na literarnem večeru hrvaške in slovenske poezije v salonu Palčave šiše.
Foto: Sonja Smole Možina, avgust 2015.

osnovni podatki o obeh fotografijah, njuni dejavnosti ter njenem življenju v domači hiši. Tako smo zbirko med delavnico ob pomoči etnologin obeh sodelujočih muzejev še enkrat pregledali in delno evidentirali, kočevski muzej pa je digitaliziral tudi fotografije, ki jih hrani Francikin sin iz Kočevja.

V tednu dni smo v razstavnem prostoru na skednju Palčave šiše pripravili začasno razstavo o obeh fotografijah in njenem delu. Razstavo smo predstavili na sobotni zaključni prireditvi – že deseto leto zapored je to pohod na Sveto Goro in vaški sejem. Do konca septembra si je razstavo ogledalo že več kot 600 ljudi z različnih koncev Slovenije in Hrvaške ter domačinov, ki so obiskali Palčavo šišo. Za razstavo smo izdelali razstavne panoje, ki so obešeni ob razstavljenih predmetih, del razstave pa predstavljajo izvirna oprema in dragoceni fotografski aparati iz ateljeja. Poustvarili smo celo fotografski atelje iz 50. let, kjer se obiskovalci lahko fotografirajo. Etnologinji Mojca in Martina pa sta s fotografijami prikazali modo in prevozna sredstva v obdobju, ko sta bila

fotografa dejavna – »žensko« in »moško« temo, kot sta se izrazili ...

Naš glavni cilj ob postavljanju razstave je bil, da bi zainteresirani javnosti omogočili ogled predmetov iz lokalnega okolja. Upamo pa tudi, da je to dobra osnova za naslednjo zasebno zbirko v dolini. Za zdaj smo se dogovorili, da se razstava seli v muzej na Brodu na Kolpi, upamo pa, da bo pozneje gostovala v Osilnici in še kje.

Na koncu se moramo pristrčno zahvaliti vsem tistim, ki so omogočili naše dejavnosti na terenu: občinam Osilnica, Kostel in Čabar, podjetju Lož Metalpres iz Plešč, Naravoslovnemu muzeju iz Reke – pri tem se je posebej izkazala Klara Bukovac, rojena Brojanka – prebivalcem Padova, gospodu Vilku iz Zagolika – idilične »zaboravljene« vasi, iz katere so pred stoletjem in pol prišli Šafarji – in Marici Poštenik, ki nam je marljivo pomagala pri delu in nas z družino prijetno gostila. Med delavnico so sodelavci Radia Slovenija posneli reportažo za oddajo *Sotočja*, sodelavci Hrvaške televizije pa prispevek za *Kulturni kolodvor*.